

М. Гоголь. Страшна помста Висанія товариства „Полтавська українська книжарня“. Стор. 55. Полтава, 1912. Ц. 15 коп.

Мало кого з чужих письменників так залюбки перекладають на українську мову, як Гоголя. Переклади ці почались ще тоді, коли ледве ще затих голос великого сатирика,—в 50-х роках минулого століття, і до цього часу, як що брати й Галичину, перекладено всі визначніші його твори. навіть „Мертв душі“. І це натурально. В творах Гоголя б'є таким дужим джерелом українська стихія, стільки там специфічних українських пахощів, що просто досада иноді бере, що писані вони не рідною мовою того народу, про якого оповідають. Мимоволі в думці приміряєш українську одягу до того українського змісту, мимоволі вгадуєш, як би то воно вийшло, коли б натуральнішою мовою було списано.

Але в цій принадності Гоголя для перекладчиків і лежить разом величезна труднація до справді мистецького перекладу. Треба бути й самому художником не збижким, щоб із багатущої словесної скарбниці народньої добрати саме тих слів та виразів, які б не різали вуха, які б були цілком відповідні для Гоголя. Можна дати навіть добрий переклад, але все-таки він не показуватиме краси першовтворю. Тим то ми маємо й добрі переклади, але все-таки вони не задовольняють цілком, і мусимо ще сподіватися, що колись якийсь справжній художник одягне Гоголя в художнє українське слово.

Анонімний переклад, що вийшов у Полтаві,—переклад не злий, але все таки й йому бракує того духу живого, що заставляв би читача забувати, що перед ним переклад. Єсть чимало такого, про що почуваш, що так Гоголь не скаже, що перекладчик не впорався з словесним матеріалом автора й не добрав йому відповідного матеріалу з народньої скарбниці. Особливо це треба сказати про такі мистецькі сторінки, як відоме кожному „Чудень Дітьєрць“: тут занадто блідо й штучно вийшло в перекладі. Беремо на зразок невеличкий уривок.

Коли ж підуть горами по небу грізні (в оригівалі „сви!“) хмари, чорні ліс зитветься аж до коріння, дуби тріщать і блискавиця, *переломуючись* між хмарами, раптом *освітлює* цілий світ—страшний тоді Дн про! Водяні *горби* гремлять, *мижжаючись* („ударяєсь“) об гори і з ляском („сь блеском“) і стогоном одбігають назад, і плачуть і *захлинуються* („заливаються“) в далечині. Так побивається стара мати ковацька (!), випроважуючи (виражаючи) свого сина до війська: гультяйкуватий (!) і бадьорий! Іде він на ворожим коні, взявшись в боки і помолодечи (!) заломивши шалву; а вона ридючи біжить за ним, хапає його за стремени, ловить уздечку та лапає за ним руки і заливається пошучими сльозами.

Це не Гоголь: нема того ритму, того блискучого й кольористого стилю, який тільки й дає принадний світ усій цій картині. Без цього виходить натагнута, гіперболична, манерна річ, що не захоплює. Так перекладати такі речі, як „Страшна помста“, не годилося б.

С. Є.